

საქართველოს პარლამენტის 2023 წლის საქმიანობის შეფასება

კვლევის ხელმძღვანელი:

ლიკა საჯაია

წამყვანი მკვლევარი:

თამარ ტატანაშვილი

კვლევაში მონაწილეობისთვის მადლობას ვუხდით „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“-ს სტაჟიორებს:

თამარ ობგაიძეს, საბა შუბლაძეს, თამარ ლომიძეს, სალომე რიკაძესა და ნინო ყარალაშვილს.

კვლევა მომზადდა შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (Sida) ფინანსური მხარდაჭერით. დოკუმენტში გამოთქმული შეხედულებები არ გამოხატავს შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (Sida) შეხედულებებს.

Sweden/შვედეთი

Sverige

საჩჩევი

კვლევის მეთოდოლოგია	4
თავი 1. ძირითადი მიგნებები	4
თავი 2. ზოგადი სტატისტიკა	7
თავი 3. მნიშვნელოვანი მოვლენები	8
თავი 4. მნიშვნელოვანი კანონები	10
4.1 დადებითი საკანონმდებლო ცვლილებები	10
4.2 ნეგატიური საკანონმდებლო ცვლილებები	11
თავი 5. კანონშემოქმედებითი პროცესის მიმდინარეობა და შეფასება	13
თავი 6. საპარლამენტო კონტროლი	14
6.1 პარლამენტში საქართველოს მთავრობის წევრისა და სხვა თანამდებობის პირის მოსმენა პლენარულ და კომიტეტი სხდომაზე და ინტერპელაცია	14
6.2 პარლამენტის წევრის კითხვა	17
6.3 დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნა	19
6.4 ნდობის ჯგუფი	19
6.5 თემატური მოკვლევა	20
თავი 7. ქალების მონაწილეობა პარლამენტის საქმიანობაში	21
თავი 8. პარლამენტის წევრთა აქტივობა	22
8.1. ინიცირებული კანონპროექტების რაოდენობა და ინიციატორები	22
8.2 მიღებული კანონების რაოდენობა	23
8.4 პარლამენტის წევრთა მივლინებები	23
თავი 9. პარლამენტის წევრების მონაწილეობა პლენარული სხდომებისა და კომიტეტების სხდომების მუშაობაში, მათი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი	23
9.1 პლენარული და კომიტეტების სხდომების არასაპატიო მიზეზით გაცდენა	23
9.2 დისციპლინური პასუხისმგებლობა	24
თავი 10. პარლამენტის კომიტეტების საქმიანობა	25
თავი 11. საკანონმდებლო წინადადება	26

2023 წელი პარლამენტის დახურულ უწყებად ჩამოყალიბების წლად უნდა შეფასდეს. სამოქალაქო საზოგადოებისა და კრიტიკული მედიის წარმომადგენლებისთვის კიდევ უფრო **დახურული და გაუმჭვირვალე** უწყება გახდა. პარლამენტის შენობაში შესვლასა და კომიტეტის სხდომაზე დასწრებაზე უარის თქმა დაუსაბუთებლად, მხოლოდ პარლამენტის უსაფრთხოების წესებზე ზოგადი მითითებით ხდებოდა. პარლამენტი აღარ გასცემს იმ საჯარო ინფორმაციას, რომელიც დეპუტატების კრიტიკის საფუძველი შეიძლება გახდეს. პარლამენტმა საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის ფარგლებში არ მოგვანოდა ის ინფორმაცია, რომელსაც უკანასკნელი 10 წელია გვანვდიდა (მაგ., პარლამენტის წევრთა სიტყვით გამოსვლის რაოდენობა დეპუტატების მიმართ გამოყენებული დისციპლინური პასუხისმგებლობების შესახებ ინფორმაცია). საპარლამენტო არჩევნებამდე ერთი წლით ადრე, როცა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია პარლამენტის ღიაობა და დეპუტატების საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაძლიერება, პარლამენტის თავმჯდომარემ დაამტკიცა მედიის აკრედიტაციის ახალი წესი, რომლითაც ჟურნალისტებს პარლამენტის საქმიანობის გაშუქება შეეზღუდა.

334303 მეთოდოლოგია

საქართველოს X მოწვევის პარლამენტის 2023 წლის საქმიანობის შეფასება ეფუძნება ჩვენი ორგანიზაციის საპარლამენტო ოფისის თანამშრომლების მიერ მოკვლეული ინფორმაციის ანალიზს, პარლამენტის ვებგვერდზე განთავსებულ ინფორმაციას და პარლამენტის მიერ ჩვენი ორგანიზაციისთვის მოწოდებულ სტატისტიკურ მონაცემებს.

ანგარიშში წარმოდგენილია ინფორმაცია პარლამენტის მხრიდან საკანონმდებლო მიმართულებით განხორციელებულ აქტივობებზე, ასევე საპარლამენტო კონტროლის იმ მექანიზმებზე, რომლებიც შედარებით აქტიურად გამოიყენება საპარლამენტო სუბიექტების მხრიდან.

თავი 1. ძირითადი მიზნები

2023 წელი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა საქართველოსთვის, ვინაიდან ქვეყანას ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსი მიენიჭა. ევროინტეგრაციის პროცესში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პარლამენტის როლი. საპარლამენტო ზედამხედველობის გაძლიერება, განსაკუთრებით უსაფრთხოების სამსახურებზე იმ 9 პირობიდან ერთ-ერთია, რომლის შესრულებაც ევროკომისიამ საქართველოს კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭების სანაცვლოდ **განსაზღვრა**.

საქართველოსთვის განსაზღვრული ცხრა პირობიდან ნაწილი 2022 წლის ივნისში ევროკომისიის მიერ გაცემულ 12 რეკომენდაციის გაგრძელება იყო, ზოგიერთი კი სრულიად ახალი.

საქართველოს მიერ ევროკავშირის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მისაღებად განსაზღვრული 12 პრიორიტეტის შესრულების თაობაზე ზეპირ მოხსენებაში, რომელიც 21 ივნისს ევროკომისიამ ბრიუსელში ევროკავშირის ელჩებს წარუდგინა, **ნათქვამია**, რომ საქართველომ სრულად შეასრულა თორმეტიდან **3 პრიორიტეტი** (რომლებიც ეხება გენდერულ თანასწორობას, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებებს და სახალხო დამცველის დანიშვნას).

ქვეყნისათვის ამ მნიშვნელოვან ეტაპზე გაუარესდა წარმომადგენლობითი ორგანოს ღიაობა და გამჭვირვალობა. ამასთან ერთად, პარლამენტი არ დგამს ნაბიჯებს პოლარიზაციის დასაძლევად და ოპოზიციისთვის საკმარისი საზედამხებელო ფუნქციების მინიჭებისა და მისი ფუნქციური გაძლიერებისთვის. უმრავლესობა ხელოვნური ბარიერებით ხელს უშლის ოპოზიციას გამოიყენონ საპარლამენტო კონტროლის მექანიზმები. საპარლამენტო ზედამხედველობა სუსტია, განსაკუთრებით უსაფრთხოების სექტორზე.

სტატისტიკური მონაცემები

- 2023 წელს **12** მინისტრის საათი და **6** ინტერპელაცია ჩატარდა;
- კომიტეტის სხდომაზე ანგარიშვალდებული პირები **6**-ჯერ დაიბარეს (5 შემთხვევაში ინიციატორი ოპოზიცია იყო, 1 შემთხვევაში კომიტეტი). ანგარიშვალდებული პირი **5**-ჯერ დაესწრო სხდომას;
- **73** საკანონმდებლო პაკეტთან (**245** კანონის პროექტი) პროექტზე ვადის გაგრძელება **111**-ჯერ იქნა გამოყენებული;
- შემცირდა სადეპუტატო კითხვების რაოდენობა, პარლამენტის **47** წევრმა სულ **2997** კითხვა გაუგზავნა მინისტრებსა და ანგარიშვალდებულ პირებს, აქედან **77** უმრავლესობის დეპუტატების, ხოლო ოპოზიციის **2920** კითხვა იყო.¹ ყველაზე მეტი კითხვა ოპოზიციის დეპუტატმა *თინათინ ბოკუჩავამ* გააგზავნა (582 კითხვა).
- დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნის შესახებ **3** მოთხოვნა დარეგისტრირდა პარლამენტში, ყველას ინიციატორი ოპოზიცია იყო. საგამოძიებო კომისია არც ერთ შემთხვევაში არ შექმნილა.

1 2022 წელს პარლამენტის 52 წევრმა დასვა 5093 კითხვა.

პარლამენტის წევრთა აქტიურობა

- საზღვარგარეთ მივლინებებში პარლამენტის **98** წევრზე დაიხარჯა **1,836,033.17** ლარი;
- ყველაზე მეტი კანონპროექტის ინიციატორია უმრავლესობიდან ირმა გავრადაშვილი (105 კანონის პროექტი), ხოლო ოპოზიციიდან ალექსანდრე რაქვიაშვილი (74 კანონის პროექტი);
- პლენარული სხდომა არასაპატიო მიზეზით ყველაზე მეტჯერ გააცდინა ოპოზიციიდან ცეზარ ჩოჩელმა (**23** გაცდენა), ხოლო უმრავლესობიდან ელისო ბოლქვაძემ (**13** გაცდენა);
- კომიტეტის სხდომა არასაპატიო მიზეზით ოპოზიციიდან ყველაზე მეტჯერ გააცდინა გიორგი გოდაბრელიძემ (**16** გაცდენა), ხოლო უმრავლესობიდან მარიამ ლაშხმა (**10** გაცდენა);

მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო ცვლილებები

პროგრესულად შეფასებულ კანონთა შორისაა: პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ ახალი კანონი, კორუფციის შესახებ კანონში ცვლილება, რომლითაც პროკურორები ვალდებული არიან ქონებრივი დეკლარაცია წარადგინონ; გენდერული კვოტირების ვადის გაგრძელება პარლამენტის, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებისთვის.²

ნეგატიურადაა შეფასებული შემდეგი საკანონმდებლო ცვლილებები: შეკრებებისა და მანიფესტაციების დროს დროებითი კონსტრუქციების წინასწარი აკრძალვის შესახებ ინიციატივა, სიძულვილის ენის რეგულირებასთან დაკავშირებით მაუწყებლის შესახებ ცვლილებები, რეგლამენტში ცვლილებები ანგარიშვალდებულების და კონტროლის შესახებ.

ძირითადი გამოწვევები

- 2023 წელს განსაკუთრებით გაუარესდა პარლამენტის **ღიაობა და გამჭვირვალობა**;
- **პარლამენტის რეგლამენტით გაუარესდა საპარლამენტო კონტროლი**, ანგარიშვალდებული ორგანოს ანგარიშების უმრავლესობის პლენარულ სხდომაზე განხილვა აღარ არის სავალდებულო;
- **უსაფრთხოების სექტორზე ზედამხედველობის განხორციელება სუსტია**. ნდობის ჯგუფი კვლავ არასრული შემადგენლობით ახორციელებს საქმიანობას;
- პარლამენტში **არ იქმნება დროებით საგამოძიებო კომისია**. უმრავლესობა ხელოვნურად უშლის ხელს დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნას. უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლო სისტემაში კორუფციული და სხვა კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა შემსწავლელი დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნის შესახებ დადგენილების პროექტის კენჭისყრა არ შედგა, რადგან უმრავლესობის დეპუტატებმა რეგისტრაცია არ გაიარეს სხდომის წინ. როგორც [განაცხადეს](#), ეს იყო სანქცირებული მოსამართლეების „სოლიდარობის აქტი“;
- **მინისტრები და სხვა ანგარიშვალდებული პირები დროულად და სრულად არ პასუხობდნენ სადეპუტატო კითხვებს**, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც კითხვის ავტორი ოპოზიციონერი დეპუტატი იყო. პასუხგაუცემელი სადეპუტატო კითხვებიდან 791 ავტორი იყო ოპოზიცია (რაც ოპოზიციის მიერ დასმული კითხვების 27%-ს წარმოადგენს), ხოლო უმრავლესობის მიერ დასმულ 5 კითხვას არ გაეცა პასუხი (რაც უმრავლესობის მიერ დასმული კითხვების 6%-ს წარმოადგენს);
- ეთიკის კოდექსის მიღების მიუხედავად, დღემდე არ არის ჩამოყალიბებული ეთიკის საბჭოს შემადგენლობა. შედეგად, **ვერ ხდება ეთიკის კოდექსის მოთხოვნების აღსრულება**;
- გამოწვევად რჩება დაჩქარებული წესით კანონპროექტების განხილვის პრაქტიკა.³ პარლამენტმა ამ წესით 122 კანონის პროექტი მიიღო;⁴
- მიუხედავად იმის, რომ პარლამენტის წევრები ხშირად არღვევენ ეთიკურ ნორმებს, პარლამენტში კვლავ არ მოქმედებს ეთიკის კომისია;
- საკანონმდებლო წინადადების განხილვას ფორმალური ხასიათი გააჩნია.

2 „პარლამენტმა გენდერული კვოტები გააუქმა“, 04.04.24, <https://bit.ly/3Qty1sP>

3 2022 წელს დაჩქარებული წესით პარლამენტმა 125 კანონის პროექტი მიიღო.

4 დაჩქარებული წესით მისაღებად სულ 125 კანონპროექტის გახილვის მოთხოვნა დაფიქსირდა, აქედან 2-ზე უარი ითვა, ხოლო ერთი კანონპროექტი ინიციატორმა გაიწვია.

რეკომენდაციები

2023 წელს საქართველოს ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსი მიენიჭა. საპარლამენტო ზედამხედველობის გაძლიერება, განსაკუთრებით უსაფრთხოების სამსახურებზე იმ 9 პირობიდან ერთ-ერთია, რომლის შესრულებაც ევროკომისიამ საქართველოს კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭების სანაცვლოდ [განუსაზღვრა](#).

ამ რეკომენდაციების სრულფასოვნად შესრულება უმნიშვნელოვანესია ჩვენი ქვეყნისათვის, ერთი მხრივ, რათა არ დაბრკოლდეს ევროინტეგრაციის პროცესი და საქართველო ევროკავშირში განუვრიანებაზე მოლაპარაკებების გახსნის ეტაპზე გადავიდეს და მეორე მხრივ, საპარლამენტო რესპუბლიკაში ზედამხედველობას სათანადოდ ახორციელებდეს საკანონმდებლო ორგანო.

პარლამენტი, მის ხელთ არსებული ყველა მექანიზმის გამოყენებით აქტიურად უნდა ახორციელებდეს კანონით დაკისრებულ ფუნქციებს, ქვეყნისთვის მნიშვნელოვან საკითხებზე უნდა ამახვილებდეს ყურადღებას, როგორც საკანონმდებლო პროცესში, ისე საპარლამენტო ზედამხედველობის დროს, კერძოდ:

საპარლამენტო ზედამხედველობა

უსაფრთხოების სექტორზე ეფექტიანი საპარლამენტო ზედამხედველობისათვის [მიზანშეწონილია](#) გადაიდგას შემდეგი ნაბიჯები:

- **უნდა გაძლიერდეს უსაფრთხოების სექტორზე ზედამხედველობა**, მათ შორის სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის სრულფასოვანი ზედამხედველობისათვის პარლამენტში შეიქმნას სპეციალიზირებული სტრუქტურა (ცალკე კომიტეტი, ქვეკომიტეტი ან ნდობის ჯგუფი გაფართოებული მანდატით). უნდა გაიზარდოს პარლამენტის მანდატი და უფლებამოსილება უსაფრთხოების სექტორზე კონტროლის მიმართულებით. სპეციალიზირებულ სტრუქტურასთან უნდა არსებობდეს ექსპერტთა დამოუკიდებელი საბჭო;
- **საპარლამენტო კონტროლი სრულფასოვნად უნდა ხორციელდებოდეს**. უნდა არსებობდეს საპარლამენტო ზედამხედველობის სათანადო გარანტიები რეგლამენტში, კერძოდ უზრუნველყოფილი იყოს ოპოზიციის სრულფასოვანი მონაწილეობა; სავალდებულო უნდა იყოს დამოუკიდებელი ორგანოების მიერ პარლამენტისათვის წარდგენილი საქმიანობის ანგარიშების პლენარულ სხდომაზე განხილვა; უმრავლესობა ხელოვნური ბერკეტებით არ უნდა აფერხებდეს ოპოზიციის მიერ კონტროლის მექანიზმების გამოყენებას;
- პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული ორგანოების ხელმძღვანელების დანიშვნისას, პოლიტიზირებული გადაწყვეტილების თავიდან ასაცილებლად, სავალდებულო უნდა იყოს ოპოზიციურ ფრაქციებთან კონსულტაცია და რეგლამენტში უნდა გაიწეროს მათთან შეთანხმების გზით გადაწყვეტილების მიღების წესი;
- ანგარიშვალდებული ორგანოები და მთავრობის წევრები პარლამენტს ხელს უწყობდნენ კონტროლის სრულყოფილად და ეფექტიანად განხორციელებაში, კეთილსინდისიერად და პასუხისმგებლობით უნდა ეკიდებოდნენ კონსტიტუციითა და რეგლამენტით გაწერილ საპარლამენტო კონტროლის პროცედურებსა, მათ შორის უნდა პასუხობდნენ პარლამენტის წევრთა კითხვებს და ესწრებოდნენ სხდომებს;

კანონშემოქმედებითი მიმართულება

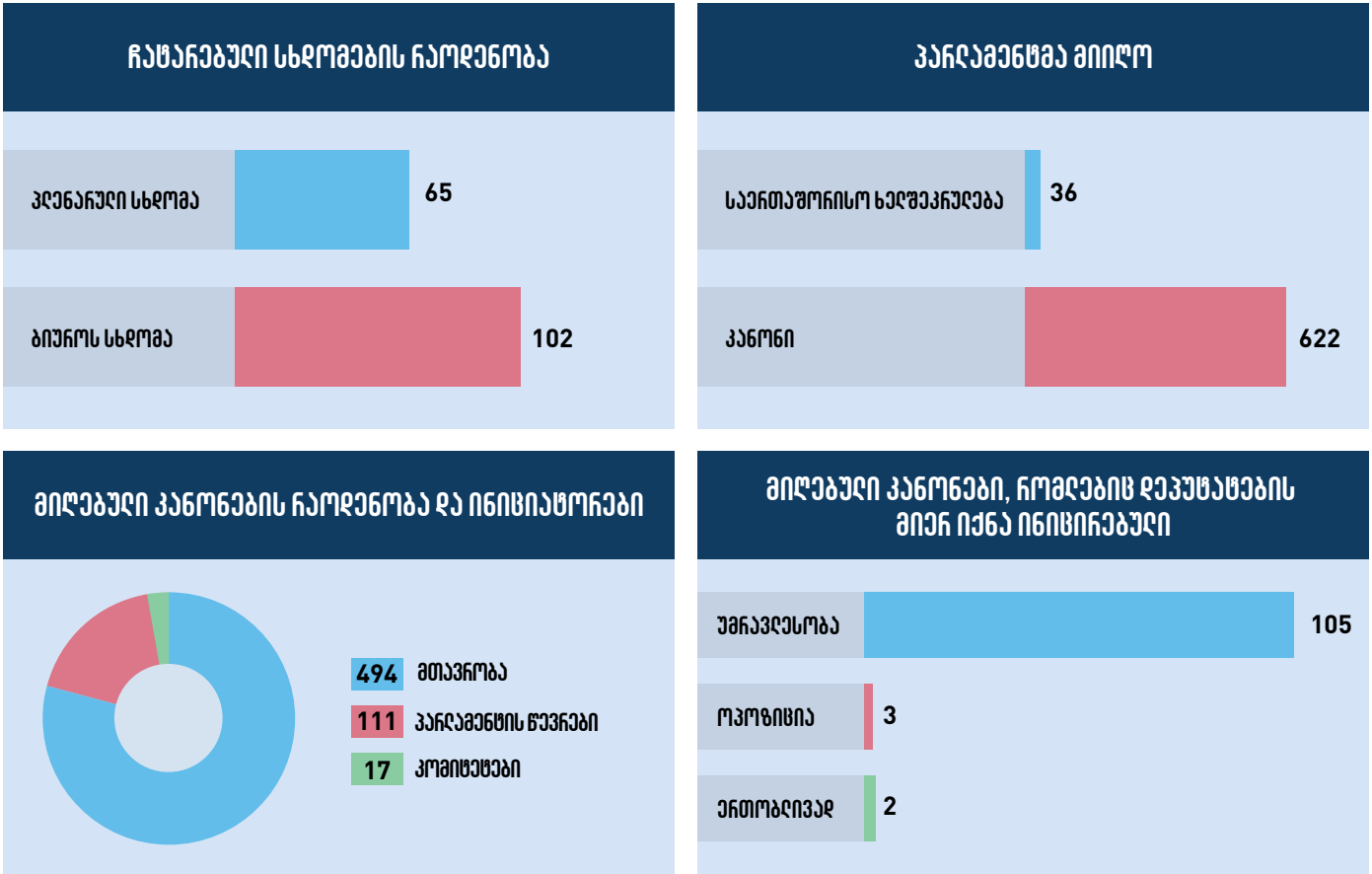
- ქვეყნისათვის მნიშვნელოვან საკითხებზე საკანონმდებლო პროცესი ფართო დისკუსიისა და ექსპერტების ჩართულობის ფონზე უნდა მიმდინარეობდეს, პარლამენტის წევრები ამ პროცესში უნდა ითვალისწინებდნენ საზოგადოების აზრს, მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო ცვლილებების დროს უნდა კეთდებოდეს რეგულირების ზეგავლენის შეფასება;
- საგამონაკლისოდ უნდა ხდებოდეს როგორც დაჩქარებული წესით კანონპროექტთა ასევე მათი განხილვის ვადების გადაწევა;
- საკანონმდებლო წინადადებები სამოქალაქო ჩართულობის ფორმალურ ინსტრუმენტად არ უნდა იქცეს. პარლამენტი საკანონმდებლო წინადადებებს დროულად უნდა იხილავდეს და ასევე აძლევდეს საშუალებას წინადადების ავტორებს კომიტეტზე წარადგინონ მოსაზრებები.

ღიაობა და გამჭვირვალობა

- პარლამენტი ხელს უწყობდეს სამოქალაქო საზოგადოებისა და მედიის ჩართულობას საკანონმდებლო ორგანოს საქმიანობაში და არ უნდა ქმნიდეს ხელოვნურ ბარიერებს;
- პარლამენტი უნდა უზრუნველყოფდეს სამოქალაქო საზოგადოების და მედიის ჩართულობაზე საპარლამენტო საქმიანობაში და არ ახდენდეს მათი მონაწილეობისა და ჩართულობის დაბლოკვას საკანონმდებლო ცვლილებების თუ არსებული წესების დარღვევის ხარჯზე;

- პარლამენტი კანონით დადგენილ ვადებში და წესით უნდა გასცემდეს საჯარო ინფორმაცია, რაც მისივე საქმიანობის გამჭვირვალობას და ანგარიშვალდებულებას ემსახურება. პარლამენტის შენობაში შესვლა დაუსაბუთებლად არ უნდა ეზღუდებოდეთ მედიისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებს.
- ეთიკის კოდექსის ამოქმედების მიზნით, პარლამენტმა დროულად უნდა შეძლოს ეთიკის საბჭოს დაკომპლექტება. ბოლო წლების განმავლობაში გახშირებულია დეპუტატებს შორის როგორც სიტყვიერი, ისე ფიზიკური დაპირისპირება, რაზეც სათანადო რეაგირების შესაძლებლობა არ არსებობს.

თავი 2. ზოგადი სტატისტიკა

ბოიკოტი
• „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა - გაერთიანებული ოპოზიცია“ „ძალა ერთობაშია“ საპარლამენტო ფრაქცია არ დაესწრო 7-10 თებერვლისა და 21-24 მარტის პლენარული სხდომებს; • საპარლამენტო პოლიტიკური ჯგუფი „ლელო -პარტნიორობა საქართველოსთვის“ – არ დაესწრო 14, 15 და 16 ივნისის პლენარულ სხდომებს. • რაც შეეხება პარლამენტის წევრებს, საანგარიშო პერიოდში გრიგოლ ვაშაძე, გიორგი ვაშაძე და პაატა მანჯგალაძე არ დაესწრნენ 7-10 თებერვლისა და 21-24 მარტის პლენარულ სხდომებს, ხოლო თამარ კორძაია და თამარ ჩარკვიანი – 7-10 თებერვლის პლენარულ სხდომებს.

პრეზიდენტის მოტივირებული შენიშვნები (ვეტო)
• პარლამენტმა დაძლია პრეზიდენტის 2 ვეტო • განსახილველია 1 ვეტო

თავი 3. მნიშვნელოვანი მოვლენები

• რუსული კანონი - ევროკავშირის გზიდან გადახვევის მცდელობა

2023 წლის თებერვალში უმრავლესობის წევრებმა „ხალხის ძალის“ სახით, პარლამენტს წარუდგინეს ორი კანონის პროექტი „უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ“ და „უცხოელი აგენტების რეგისტრაციის შესახებ“, რომლის მიმართ მხარდაჭერა პარლამენტის თავმჯდომარემ და უმრავლესობის სხვა წევრებმა გამოხატეს. რუსული კანონის მიღების მცდელობა მიმართული იყო არა მხოლოდ თავისუფალი სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებისა და კრიტიკული მედიის, არამედ საქართველოს მოსახლეობის წინააღმდეგ. ეს ინიციატივა არაერთმა საერთაშორისო თუ ადგილობრივმა ორგანიზაციამ და ექსპერტმა [გააკრიტიკა](#). რუსეთში ანალოგიური კანონის მიღების შემდეგ ბევრმა ორგანიზაციამ უარი თქვა მის აღსრულებაზე და დაიხურა. ვინც განაგრძო ფუნქციონირება, მზარდი კონტროლის, შევიწროებისა და რეპრესიების მსხვერპლი გახდა.

კანონპროექტების განხილვას დიდი მღელვარება მოჰყვა საზოგადოებაში. აქციები 2-8 მარტის ჩათვლით გრძელდებოდა. ხმაურის, აქციების ფონზე მიმდინარეობდა საკომიტეტო განხილვებიც. 2 მარტს კომიტეტების გაერთიანებულ სხდომაზე უმრავლესობისა და ოპოზიციის დეპუტატები ფიზიკურად დაუპირისპირდნენ ერთმანეთს, ასევე 6 მარტის იურიდიულ საკითხთა კომიტეტის სხდომაზე ფიზიკური დაპირისპირებით დაიწყო. ეს ყველაფერი საზოგადოების მწვავე პროტესტის ფონზე მიმდინარეობდა. მიუხედავად ამისა, უმრავლესობამ დაუგეგმავად, ნაჩქარევად გაიტანა პირველ მოსმენაზე ინიციატივა და მას 76-მა დეპუტატმა [დაუჭირა მხარი](#). ამან კიდევ უფრო მეტად დაძაბა სიტუაცია და აქციაზე შსს-მ სპეცდანიშნულების რაზმი გამოიყვანა. აქციის მონაწილეთა მიმართ ცრემლმდენი გაზი და წყლის ჭავლი გამოიყენეს, რაც დაკავებებით დასრულდა. 7-8 მარტის ფართომასშტაბიანი საპროტესტო აქციის შემდეგ მმართველმა პარტიამ ინიციატივების უკან განვევის გადაწყვეტილება მიიღო. 10 მარტს, პლენარულ სხდომაზე ინიციატივების მეორე მოსმენისას კანონპროექტი უმრავლესობამ ჩააგდო. მეორე ინიციატივა კი უკან გაიწვიეს.

• 12 პუნქტიანი გეგმის შესრულების პროცესი და კანდიდატის სტატუსი

ევროკომისიამ 8 ნოემბერს გასცა რეკომენდაცია, საქართველოს მინიჭებოდა ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსი. თუმცა ევროკომისიამ ეს გადაწყვეტილება მიიღო დათქმებით, რომ ქვეყანა 9 მიმართულებით [გადადგამდა ნაბიჯებს](#). 14 დეკემბერს საქართველოს ევროკავშირის წევრობის [კანდიდატი ქვეყნის სტატუსი მიანიჭეს](#).

9 პირობიდან ნაწილი აგრძელებს 2022 წლის ივნისში ევროკომისიის მიერ გაცემულ 12 რეკომენდაციას, ზოგიერთი კი სრულიად ახალია. კერძოდ, ევროკავშირისა და მისი ღირებულებების შესახებ დემინფორმაციასთან და უცხოურ საინფორმაციო მანიპულაციებთან ბრძოლაზე. ევროკომისიამ ასევე ყურადღება გაამახვილა საქართველოს საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის ევროკავშირთან დაახლოების საკითხზე.

ევროკომისიის მიერ გაცემული 12 პუნქტიანი გეგმის შესრულება ⁵
სრულად შესრულდა 3 რეკომენდაცია
• გენდერული თანასწორობის გაძლიერება და ბრძოლა ქალთა წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულების წინააღმდეგ; • საქართველოს სასამართლოების მიერ განხილვისას ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს („სტრასბურგის“) გადაწყვეტილებების პროაქტიულად გათვალისწინება; • ახალი სახალხო დამცველის გამჭვირვალედ დანიშვნა.
გარკვეული პროგრესი იყო 7 რეკომენდაციაზე
• პოლიტიკური პოლარიზაციის დაძლევა; • სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში; • სახელმწიფო ინსტიტუტების სრული ფუნქციონირება და საარჩევნო საკანონმდებლო ჩარჩოს გაუმჯობესება, ეუთო/ოდირისა და ევროპის საბჭოს/ვენეციის კომისიის მიერ გამოვლენილი ხარვეზების აღმოფხვრა; • ანტიკორუფციული სააგენტოს გაძლიერება; • მონეწვლადი ჯგუფების და ადამიანის უფლებების დაცვის გაძლიერება; • სასამართლო რეფორმის სტრატეგიის მიღება; • ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის გაძლიერება.
შეზღუდული პროგრესი - დეოლიგარქიზაცია
პროგრესი არ იყო
პლურალისტური მედიის თავისუფალი, პროფესიონალური და დამოუკიდებელი ფუნქციონირების რეკომენდაციაზე.

5 ამ შეფასების პერიოდი ასევე მოიცავს 2022 წლის შედეგებსაც.

უმრავლესობის მიერ რეკომენდაციების ფარგლებში შემუშავებულ დეოლიგარქიზაციის და საერთო სასამართლოების შესახებ კანონპროექტებთან დაკავშირებით ვენეციის კომისიამ წარადგინა დასკვნა.

2023 წლის 13 მარტს ვენეციის კომისიის მიერ გამოქვეყნებულ დეოლიგარქიზაციის შესახებ კანონპროექტზე წარდგენილ დასკვნაში აღნიშნული იყო, რომ ხელისუფლებამ დეოლიგარქიზაციის მიზანს არა ერთი საპეციალური კანონით, არამედ სახელმწიფო ინსტიტუტების გაძლიერების და ფუნდამენტური სექტორული რეფორმების გატარების გზით უნდა მიაღწიოს. საბოლოოდ, უმრავლესობამ დეოლიგარქიზაციის შესახებ კანონი ჩააგდო და [განაცხადეს](#) რომ ამ საკითხზე მთავრობის ფორმატში სამოქმედო გეგმის მიხედვით მოხდებოდა საკითხების გადანაცვება.

9 ოქტომბერს ვენეციის კომისიამ „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონთან დაკავშირებით კიდევ ერთი კრიტიკული დასკვნა გამოაქვეყნა, რომელშიც შეფასებულია როგორც 2023 წლის ივნისის საკანონმდებლო ცვლილებები, ასევე 2023 წლის სექტემბრის ცვლილებათა პროექტი. ეს უკანასკნელი, სამწუხაროდ, საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი მხოლოდ კომისიის დასკვნის გამოქვეყნების შემდეგ გახდა. ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების უმრავლესობა შინაარსობრივ თანხვედრაშია სამოქალაქო საზოგადოების მიერ წლების განმავლობაში იდენტიფიცირებულ, მართლმსაჯულების სისტემაში არსებულ პრინციპულ გამოწვევებთან და საქართველოს ხელისუფლებას მათი გათვალისწინებისკენ მოუწოდებდა.⁶

• მოსამართლეების სანქცირება და უმრავლესობის „სოლიდარობის აქტი“

აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტმა გავლენიანი ქართველი მოსამართლეები, ე.წ კლანის წევრები, ლევან მურუსიძე, მიხეილ ჩინჩალაძე, ირაკლი შენგელია და ვალერიან ცერცვაძე “მნიშვნელოვან კორუფციულ საქმიანობაში ჩართულობის გამო” დაასანქცირა. ოპოზიცია დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნას ითხოვდა, რომლის მიზანიც სასამართლო სისტემაში არსებული კორუფციული ფაქტებისა და სამართალდარღვევების შესწავლა იქნებოდა. თუმცა მოსამართლეების სოლიდარობის ნიშნად, უმრავლესობის დეპუტატებმა კენჭისყრის ჩატარებისთვის საჭირო რეგისტრაცია [არ გაიარეს](#). ვინაიდან კომისიის შექმნისთვის საკმარისი ხმები არსებობდა, უმრავლესობის წევრებმა ხელოვნური ბარიერით შეუშალეს ხელი კომისიის შექმნას. კენჭისყრა კვორუმის არარსებობის გამო 20 აპრილის პლენარულ სხდომაზე სამჯერ [არ შედგა](#).⁷

• პრეზიდენტის იმპიჩმენტის მცდელობა

მმართველი პარტიის მიერ წამოწყებული პრეზიდენტის იმპიჩმენტის თითქმის თვენახევრიანი პროცესი დამოუკიდებელი საქართველოს პირობებში უპრეცედენტო იყო და ქვეყნის ევროინტეგრაციის პროცესის საბოთაჟად [შეფასდა](#). იმპიჩმენტის „სადამსჯელო“ პროცედურა მმართველმა პარტიამ იმ მოტივით წამოიწყო, რომ სალომე ზურაბიშვილი მთავრობის თანხმობის გარეშე გაემგზავრა ევროპული სახელმწიფოების და ევროკავშირის უმაღლეს თანამდებობის პირებთან შეხვედრებზე. საკონსტიტუციო სასამართლომ პრეზიდენტის მიერ კონსტიტუციის დარღვევა დაადგინა. საკონსტიტუციო სასამართლოში პარლამენტის ინტერესებს ირაკლი კობახიძე და ანრი ოხანაშვილი იცავდა. პარლამენტმა პრეზიდენტ სალომე ზურაბიშვილის გადაყენება [ვერ შეძლო](#). საკითხი კენჭისყრაზე 86 ხმით ერთის წინააღმდეგ ჩავარდა მაშინ, როცა პრეზიდენტის გადაყენებისათვის 100 დეპუტატის თანხმობა იყო საჭირო.

• მედიის აკრედიტაციის ახალი წესი და პარლამენტის ღიაობის გაუარესება

მე-10 მოწვევის პარლამენტმა პარლამენტის დახურულ და გაუმჭვირვალე უწყებად ქვეყნის პოლიტიკის განხორციელება უკანასკნელი წლებია აქტიურად დაიწყო. 2023 წელს მედიისა და ღიაობის მიმართულებით მდგომარეობა გაუარესდა. ამოქმედდა მედიის აკრედიტაციის განახლებული რეგულაციები, რომელმაც პარლამენტი კრიტიკული მედიის წარმომადგენლებისთვის კიდევ უფრო [დახურული და გაუმჭვირვალე](#) უწყება გახდა, რაც თავის მხრივ, აისახება მოსახლეობის ინფორმირების ხარისხზე და საფრთხის შემცველია ქვეყნის დემოკრატიულ განვითარებისათვის. საპარლამენტო რესპუბლიკაში პარლამენტის ღიაობა და გამჭვირვალობა გადამწყვეტია ქვეყნის დემოკრატიული განვითარებისათვის. პარლამენტი ხელს უნდა უწყობდეს საზოგადოების ჩართულობას საპარლამენტო ცხოვრებაში.

პარლამენტის თავმჯდომარის [ბრძანების](#) თანახმად, ვიზიტორს პარლამენტის აპარატის თანხმობის გარეშე აეკრძალა ბრიფინგის ჩასატარებელ სივრცეში ჟურნალისტებთან კომუნიკაცია და პარლამენტის შენობაში სადემონსტრაციო ბანერების და პოსტერების შეტანა, რაც წინააღმდეგობაშია გამოხატვის თავისუფლებასთან. პოლიტიკური შინაარსის გამოხატვა განსაკუთრებით მაღალი სტანდარტით უნდა იყოს დაცული.

[ახალი წესებით](#) პარლამენტის შენობაში საშვის დაშვების პროცედურები გამკაცრდა და აუცილებელი გახდა პარლამენტში შესვლის კონკრეტული მიზნის აღრიცხვა. აღნიშნული შეზღუდვა გაუმართლებელია, ვინაიდან შეზღუდვები მხოლოდ უსაფრთხოების მიზნით უნდა მოქმედებდეს და თუკი ამ მიზანს არ ემუქრება საფრთხე, მოქალაქეს თავისუფლად უნდა შეეძლოს კომიტეტის სხდომებსა და პარლამენტში გამართულ ღია ღონისძიებებზე დასწრება.

6 კოალიცია „ქართული ოცნების“ მიერ დაინიცირებულ კიდევ ერთ ფასადურ პროექტს და ვენეციის კომისიის დასკვნას ეხმიანება, 16 ოქტომბერი, 2023, <https://bit.ly/3PUiCRE>, ასევე იხ. ვენეციის კომისიის მეორე შეფასება <https://bit.ly/3TXILBM>.

7 სასამართლო სისტემაში კორუფციული და სხვა კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა შემსწავლელი დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნის შესახებ დადგენილების პროექტის კენჭისყრისთვის კვორუმი არ შედგა, 18 აპრილი 2023, <https://bit.ly/3IKQ89f>

აღსანიშნავია, ის გარემოებაც, რომ პარლამენტის ღია მმართველობის მუდმივმოქმედი საბჭო, რომლის ძირითადი ფუნქცია პარლამენტის ღიაობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფაა, არსებულ გამონაკვეთებზე არ რეაგირებს.

• სახალხო დამცველისა და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრთა არჩევა

მარტის აქციების ფონზე, სამოქალაქო სექტორის მიერ მხარდაჭერილი ომბუდსმენობის კანდიდატების ჩაგდების შემდეგ, პარლამენტმა **სახალხო დამცველად** პარტია „მოქალაქეების დეპუტატი“, ლევან იოსელიანი [აირჩიეს](#). არასამთავრობო ორგანიზაციები [გამოეხმაურნენ](#) არჩევას და აღნიშნეს, რომ პროცესი წარიმართა საზოგადოების ჩართულობისა და მონაწილეობის გარეშე, რაც შეუსაბამო იყო ევროკავშირის მე-12 რეკომენდაციასთან, არღვევდა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ მიღებულ „პარიზის პრინციპებს“ და არ იწვევდა საზოგადოებრივ ნდობას.

2021 წლის ივნისის შემდეგ საბჭო 5 არამოსამართლე წევრის გარეშე ფუნქციონირებდა. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს დამოუკიდებელი და კვალიფიციური არამოსამართლე წევრების არჩევა, საბჭოს სიღრმისეულ რეფორმასთან ერთად, გათვალისწინებული იყო კანდიდატის სტატუსის მისაღებად ევროკომისიის მიერ გაცემულ რეკომენდაციებშიც.⁸ 2023 წლის 17 მაისს, პარლამენტმა **იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს** არამოსამართლე წევრები [აირჩია](#). ამ პროცესში მათ [ოპოზიციის](#) დეპუტატების ნაწილის მხარდაჭერაც ჰქონდათ. კოალიციამ დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისთვის საჯაროდ მხარი [დაუჭირა](#) 5 კანდიდატს, რომლებიც კოალიციაში შემავალმა ცალკეულმა არასამთავრობო ორგანიზაციებმა, ასევე უმაღლესმა საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა წარადგინეს. თუმცა, პარლამენტმა არცერთს დაუჭირა მხარი. იმ კანდიდატებს, ვისაც მხარი დაუჭირა პარლამენტმა, [არ აქვთ](#) სასამართლოს სისტემის გაჯანსაღების რეალური პოლიტიკური ნება და ფუნდამენტური რეფორმების ხედვა.

თავი 4. მნიშვნელოვანი კანონები

4.1 დაჯიბითი საკანონმდებლო ცვლილებები

• პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ ახალი კანონი

პარლამენტმა მიიღო პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ ახალი კანონი , რომელიც ჯერ კიდევ 2019 წელს იყო ინიცირებული. მისი განხილვები მე-10 მოწვევის პარლამენტში 2022 წლის დეკემბერში განახლდა. მთავარი სიახლეები, რასაც ახალი კანონი ითვალისწინებს: სარეკლამო შეტყობინებები წინასწარი თანხმობის გარეშე აღარ გამოიგზავნება, ნებისმიერი საჯარო დაწესებულება და ასევე კერძო კომპანიათა ნაწილი ვალდებული იქნება ჰყავდეს პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ოფიცერი და სხვა.	კანონი შესაბამისობაშია საუკეთესო საერთაშორისო სტანდარტებთან და GDPR პრინციპებთან და მისი ამოქმედება ეტაპობრივად მოხდება.
---	--

• კორუფციის შესახებ კანონში ცვლილება, რომლითაც პროკურორები ვალდებული არიან ქონებრივი დეკლარაცია წარადგინონ

მთავრობის ინიციატივით , გაფართოვდა თანამდებობის პირთა ჩამონათვალი რომლებიც ვალდებული არიან წარადგინონ თანამდებობის პირთა ქონებრივი დეკლარაციები, კერძოდ, პროკურორის სტატუსის მქონე ნებისმიერი პირს, ევროკავშირში მეკავშირე პროკურორისა და მეკავშირე პროკურორის დამხმარის, აგრეთვე საქართველოს გენერალური პროკურატურის იმ დეპარტამენტების უფროსებს, რომლებიც აქამდე არ შედიოდნენ.	ქონებრივი დეკლარაციების წარდგენის სისტემა კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია. შესაბამისად, თანამდებობის პირთა ჩამონათვალის გაფართოება დადებითად უნდა შეფასდეს. მნიშვნელოვანია, რომ თანამდებობის პირთა წრე კვლავ გაფართოვდეს. აღნიშნულ საკითხზე „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ საკანონმდებლო წინადადებით მიმართა პარლამენტს.
--	---

8 ვრცლად იხ. „ვინ არიან და რა კავშირები აქვთ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ახალ არამოსამართლე წევრებს“ 24 მაისი, 2023 <https://bit.ly/3vWwbt7>

• არაელექტრონული პირადობების გაუქმება (საარჩევნო კოდექსში ცვლილებები)

2024 წლის 1 ივლისიდან გაუქმდება ლამინირებული პირადობის ის მოქმედი მოწმობები, რომლებიც გაცემულია 2011 წლის 28 ივლისამდე და რომელთა მოქმედება უვადოა ან 20 წლის ვადას შეადგენს მფლობელ პირზე პირადობის იმავე მოწმობის სანაცვლოდ გაცემულს პირადობის ახალ მოწმობაზე დაიტანება პირის იგივე საიდენტიფიკაციო მონაცემები, რომლებიც დატანილია ე.წ. ლამინირებულ პირადობის მოწმობაზე.	ელექტრონული წესით არჩევნების ჩატარების პარალელურად მნიშვნელოვანია, რომ არაელექტრონული პირადობები ჩანაცვლდეს ელექტრონული პირადობებით.
--	--

• გენდერული კვოტირების ვადის გაგრძელება პარლამენტის, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებისთვის 2032 წლის ჩათვლით

პარლამენტმა “საარჩევნო კოდექსში” შესატანი ცვლილება პარლამენტმა დაჩქარებული წესით მიიღო. კანონის მიხედვით, “საარჩევნო კოდექსით” გათვალისწინებული “გენდერული კვოტირების” წესი როგორც პარლამენტის, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებისთვის 2032 წლის ჩათვლით იმოქმედებს. ამასთან, თუ პარლამენტის და მუნიციპალიტეტის საკრებულოს მამაკაც წევრს უფლებამოსილება ვადამდე შეუწყდება, მის ადგილს პარტიულ სიაში მომდევნო წევრობის კანდიდატი დაიკავებს, რაც იმის საშუალებას იძლევა, რომ სიის მომდევნო წევრი ქალი დეპუტატი იყოს.	ცვლილება წარმომადგენლობით ორგანოებში, როგორც საქართველოს პარლამენტში, ისე მუნიციპალიტეტების საკრებულოებში, ქალთა წარმომადგენლობის გაძლიერებას შეუწყობს ხელს. სავალდებულო გენდერული კვოტირება, როგორც დროებითი ნორმა თანასწორობის მისაღწევად, წარმოადგენს ევროპის ქვეყნებში დამკვიდრებულ საუკეთესო პრაქტიკას და მისი შემოღება საქართველოში დადებითად შეფასდა არაერთი საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ. ⁹
---	---

• ხმაურის ნორმებზე გადაჭარბებისას კერძო პირების ჯარიმება

ინიციატივა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში ცვლილების შეტანის თაობაზე. ცვლილებები ითვალისწინებს ხმაურზე არსებული ჯარიმების გაზრდას. დარღვევის შემთხვევაში თუკი ჯერ გაფრთხილება გამოიყენებოდეს, ამ ცვლილებებით ეს ეტაპი უქმდება და პირი დაჯარიმდება.	საჩქივების გამკაცრება მოსახლეობის ნაწილისთვის აქტუალურ საკითხზე დადებითად უნდა შეფასდეს. ამავდროულად მნიშვნელოვანია პრაქტიკაში კანონის ნორმათა აღსრულების კონტროლი.
---	---

4.2 ნებათუიჩი საკანონმდებლო სვლირებაბი

• შეკრებებისა და მანიფესტაციების დროს დროებითი კონსტრუქციების წინასწარი აკრძალვა

პარლამენტმა დაჩქარებული წესით მხარი დაუჭირა ინიციატივას , რომლის თანახმად გამკაცრდა შეკრებისა და მანიფესტაციის დროს დროებითი კონსტრუქციების (მაგ. კარავი) მოწყობის წესი; მცირე გამონაკლისების გარდა იკრძალება შეკრების მონაწილეებისათვის დროებითი კონსტრუქციის მოწყობა.	წარმოდგენილი ინიციატივა ეწინააღმდეგება გამოხატვის თავისუფლებას. არასამთავრობო ორგანიზაციების შეფასებით, ეს ინიციატივა უკიდურესად შეზღუდავს საქართველოს კონსტიტუციითა და საერთაშორისო სტანდარტებით გარანტირებულ შეკრებისა და გამოხატვის თავისუფლებას. პრეზიდენტმა აღნიშნულ ინიციატივა „ანტიევროპულ კანონად“ შეაფასა და ვეტო დაადო.
---	--

9 2024 წელს „პარლამენტმა გენდერული კვოტები გააუქმა“, 04.04.24, <https://bit.ly/3QTy1sP>

• **სიძულვილის ენის რეგულირებაზე საკანონმდებლო ცვლილებები**

პარლამენტმა დაიქარებული წესით, ფართო საზოგადოებრივი დისკუსიის გარეშე განიხილა და მიიღო „მაუწყებლობის შესახებ“ კანონში უმრავლესობის დეპუტატების მიერ წარდგენილი ცვლილებები, რომელიც ითვალისწინებს სიძულვილის ენისა და უხამსობის თვითრეგულირების სფეროდან (როცა პროფესიული სტანდარტების დაცვისა და გაუმჯობესებისთვის, მედია თავად განიხილავს საჩივრებს და მათზე რეაგირების ფორმებს) რეგულირების სფეროში გადატანას. სიძულვილის ენისა და უხამსობის საკითხების განხილვის კომპეტენცია და შესაბამისი სანქციების (გაფრთხილება, დაჯარიმება, ლიცენზიის/ავტორიზაციის მოქმედების შეჩერება) დაწესების უფლებამოსილება კომუნიკაციების მარეგულირებელ კომისიას ენიჭება.	არსებული რეალობის გათვალისწინებით, როდესაც გამოწვევად რჩება კრიტიკული მედიის, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და ზოგადად კრიტიკული აზრის მიმართ ხელისუფლების ნეგატიური დამოკიდებულება, კომუნიკაციების მარეგულირებელი კომისიის დამოუკიდებლობის დაბალი ხარისხი და პოლიტიზირება, სასამართლო სისტემის მიმართ დაბალი ნდობა, კომუნიკაციების კომისიისათვის მედიის დასაწყვირების დამატებითი ბერკეტების და მედია პროდუქციის შინაარსში შესვლის კომპეტენციის მინიჭება რისკის შემცველია გამოხატვის თავისუფლებისათვის. კანონი ვერ უზრუნველყოფს იმ მიზნის მიღწევას, რისთვისაც განვითარებულ დემოკრატიულ ქვეყნებში დაშვებულია სიძულვილის ენის და უხამსობის სამართლებრივი რეგულირება და იგი შესაძლოა სადამსჯელო ბერკეტად იქცეს კრიტიკული მედიის წინააღმდეგ გამოყენებული.
--	---

• **რეგლამენტში ცვლილებები**

პარლამენტმა მხარი დაუჭირა უმრავლესობის დეპუტატების ინიციატივას, რომლის თანახმადაც: • მნიშვნელოვანი ანგარიშების <i>პლენარულ სხდომაზე განხილვის ვალდებულება გაუქმდა</i> (მაგ., ანტიკორუფციული ბიუროს, სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის და საჯარო ინფორმაციის შესახებ ანგარიშები). ანგარიშები მხოლოდ იმ შემთხვევაში განიხილება სხდომაზე, თუ ამას წამყვანი კომიტეტი, ბიურო ან ფრაქცია მოითხოვს. • კომიტეტის საქმიანობის ანგარიშებიც <i>პლენარულ სხდომაზე აღარ განიხილება</i>. • კომიტეტის სხდომაზე გამომსვლელთა რიგითობისა და დროის საკითხის დარეგულირება კომიტეტის თავჯდომარის ინიციატივით და სხდომაზე დამსწრეთა უმრავლესობით მოხდება.	წარმოდგენილი ცვლილებები მნიშვნელოვნად აუარესებს საპარლამენტო კონტროლს, პარლამენტის ღიაობას და ოპოზიციის უფლებრივ მდგომარეობას. ანგარიშების პლენარულ სხდომაზე განხილვის მიზანი არა დეპუტატთა ინტერესის დაკმაყოფილება იყო, არამედ საზოგადოების ინფორმირება ქვეყნისათვის მნიშვნელოვანი სამსახურების საქმიანობისა და მათზე საპარლამენტო ზედამხედველობის განხორციელების შესახებ.
--	---

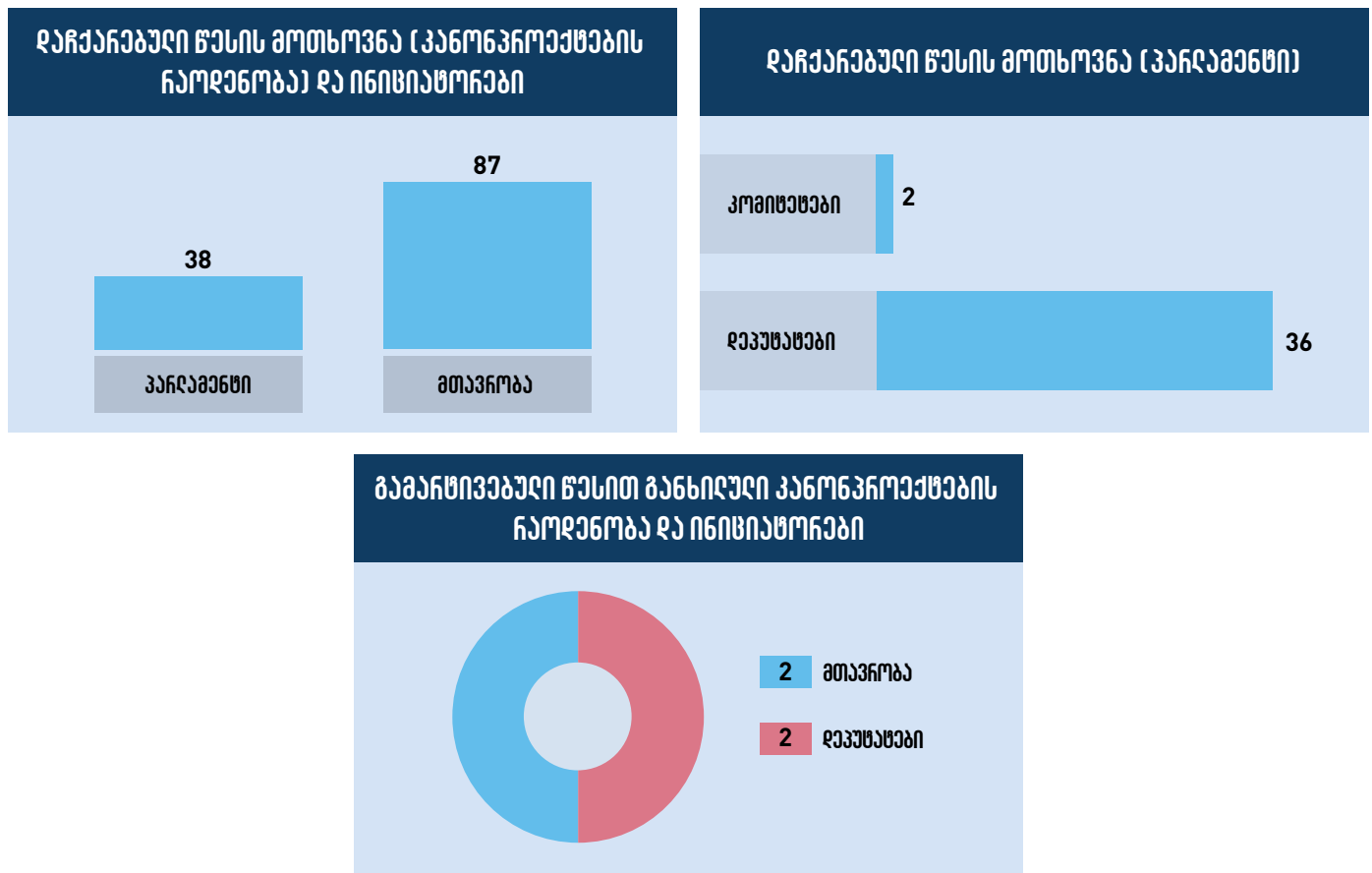
• **ცესკოს თავჯდომარისა და მოადგილეების არჩევის წესის ცვლილება (პრეზიდენტის ნაცვლად პარლამენტის თავჯდომარის უფლებამოსილების განსაზღვრა)**

პარლამენტმა მხარი დაუჭირა ინიციატივას, რომლის თანახმად ცესკოს თავჯდომარისა და პროფესიული წევრების კანდიდატებს, პრეზიდენტის ნაცვლად, შეარჩევს და პარლამენტს წარუდგენს პარლამენტის თავჯდომარე. გარდა ამისა, წარდგენილი კანდიდატების თანამდებობაზე სრული ვადით (5 წლით) არჩევას პარლამენტი სრული შემადგენლობის უმრავლესობით შეძლებს, მაშინ როდესაც ამისთვის პარლამენტის 2/3-ის მხარდაჭერა იყო საჭირო.	წარმოდგენილი ცვლილებები უფრო მეტად შეამცირებს ცესკოს დამოუკიდებლობას, გაზრდის მასზე მმართველი პარტიის გავლენას, ასევე ცვლილებები არ პასუხობს საარჩევნო ადმინისტრაციისადმი არსებულ უმთავრეს გამოწვევას - ნდობის ნაკლებობას და ეწინააღმდეგება საარჩევნო ადმინისტრაციის დაკომპლექტების წესის შესახებ აქამდე არსებულ ფუნდამენტურ შეთანხმებას, მმართველი პარტიის მიერ აღებულ ვალდებულებებსა და კომპეტენტური ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციებს. აღნიშნულ ინიციატივას პრეზიდენტმა ვეტო დაადო, რომელიც პარლამენტმა დაძლია.
---	--

• **საერთო სასამართლოების შესახებ კანონში ცვლილება**

კანონით ახლებურად განისაზღვრა შემდეგი საკითხები: - პირის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე არჩევისთვის მოთხოვნები - მოსამართლის სხვა სასამართლოში მივლინება - მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისგებაში მიცემის შესახებ წესები - სასამართლოს აქტების ხელმისაწვდომობის ახლებური რეგულირება ინიციატორების მითითებით, აღნიშნული ინიციატივა ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსის საქართველოსთვის მინიჭების საკითხს ემსახურებოდა.	ვენეციის კომისიის 9 ოქტომბრის დასკვნაში კიდევ ერთხელ შეაჯამა ის ძირითადი რეკომენდაციები, რომლებიც საქართველომ 2023 წლის მარტში მიიღო და აღნიშნა, რომ სამწუხაროდ, მათი პრინციპული ნაწილი კვლავაც შეუსრულებელია. კანონი არ პასუხობს ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებს, მათ შორის ორმაგი 2/3 მესამედის პრინციპი, თავმჯდომარეების შესაბამისი სასამართლოს მოსამართლეების მიერ არჩევა და ა.შ. დოკუმენტში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ფუნდამენტური და ყოვლისმომცველი რეფორმის საჭიროებას და მის განმარტებას.
--	---

თავი 5. კანონშემოქმედადგომითი პროცესის მიმდინაეოება და შეფასება

კანონპროექტების განხილვის ვადის გადაწევა		
ინიციატორი		შემთხვევათა რაოდენობა
პარლამენტი	41 პაკეტი (133 კანონის პროექტი)	66
მთავრობა	30 პაკეტი (109 კანონის პროექტი)	39
აფხაგეთის ა.რ. უმაღლესი საბჭო	2 პაკეტი (3 კანონის პროექტი)	6

პარლამენტის კანონმდებლობით საქმიანობაში დაჩქარებული წესით განხილვა უკიდურეს გამონაკლისს უნდა წარმოადგენდეს. თუმცა წლების განმავლობაში დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად კანონპროექტების დაჩქარებული წესით განხილვა ხშირად სრულიად უსაფუძვლოდ ხდება. დაჩქარებული წესით კანონპროექტთა განხილვა დაინტერესებულ პირებს ართმევს შესაძლებლობას ჩართონ და თვალი ადევნონ საკანონმდებლო ინიციატივით გათვალისწინებულ საკითხებს. მიუხედავად იმისა, რომ რეგლამენტით გათვალისწინებულია დასაბუთების სტანდარტი (ინიცირებისას განმარტებით ბარათში უნდა მიეთითოს დაჩქარებული წესით განხილვის დასაბუთება, ხოლო ინიცირების შემდეგ საჭიროა ინიციატორის წერილობითი დასაბუთება) პრაქტიკაში ფორმალურ წინაპირობად ჩამოყალიბდა. საანგარიშო პერიოდში ბიურომ ამ წესით განხილვაზე უარი 2-ჯერ უთხრა ინიციატორს. ამრიგად, მნიშვნელოვანია, რომ დაჩქარებული წესით კანონპროექტთა განხილვა, უკიდურეს გამონაკლისს შემთხვევაში ხდებოდეს.

რეგლამენტის თანახმად, შესაძლებელია კანონპროექტთა განხილვის ვადის გადაწევა. კერძოდ, თუ კანონპროექტის საპარლამენტო განხილვისათვის მომზადება დადგენილ ვადაში ვერ მოხერხდა, მისი განხილვისათვის დადგენილ ვადას საჭიროების შემთხვევაში გააგრძელებს პარლამენტის ბიურო. არსებული პრაქტიკა მეტყველებს იმ ფაქტზე, რომ კომიტეტები აქტიურად იყენებენ ამ მექანიზმს განხილვის ვადის 4-ჯერ გადაწევის მხრივაც, რაც პრობლემას წარმოადგენს.

თავი 6. საპარლამენტო კონსტრუქციები

6.1 პარლამენტში საქართველოს მთავრობის წევრისა და სხვა თანამდებობის პირის მოსმენა პლენარულ და კომისიულ სესიოებზე და ინტერვიუები

პრემიერ-მინისტრმა 2023 წლის 30 ივნისს წარმოადგინა სამთავრობო პროგრამის შესრულების მიმდინარეობის შესახებ მოხსენება სამთავრობო პროგრამის შესრულების მიმდინარეობის შესახებ

2023 წლის 31 მარტის რიგგარეშე სხდომაზე პარლამენტმა პრეზიდენტის ყოველწლიური მოხსენებას მოუსმინა.

მინისტრის საათი	
თარიღი	მინისტრი
21.02.2023	შინაგან საქმეთა მინისტრი ვახტანგ გომელაური;
23.03.2023	ფინანსთა მინისტრი ლაშა ხუციშვილი;
20.04.2023	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია;
18.05.2023	ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი ზურაბ აბარაშვილი
16.06.2023	საგარეო საქმეთა მინისტრი ილია დარჩიაშვილი
20.09.2023	კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის მინისტრი თეა წულუკიანი
04.10.2023	ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი, ვიცე-პრემიერი ლევან დავითაშვილი
17.10.2023	თავდაცვის მინისტრი ჯუანშერ ბურჭულაძე
02.11.2023	რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრი ირაკლი ქარსელაძე
17.11.2023	იუსტიციის მინისტრი რატი ბრეგაძე
28.11.2023	განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი გიორგი ამილახვარი
12.12.2023	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი თეა ახვლედიანი

ინტერპელაცია¹⁰

საკითხი	კითხვის ავტორი	ადრესატი
ნატოსთან აღებული ვალდებულებით დოკუმენტების გაუნახლებლობის, თავდაცვის ბიუჯეტის შემცირებისა და ეროვნული ხედვის შესახებ.	პარლამენტის წევრების: თეონა აქუბარდიას, ხათუნა სამნიძის, ტარიელ ნაკაიძის, ანა ბუჩუკურის, თამარ კორძაიას, მიხეილ დაუშვილის, ბექა ლილუაშვილის, შალვა კერესელიძისა და არმან ახვლედიანის მოთხოვნით.	პრემიერ-მინისტრი ირაკლი ღარიბაშვილი (23.01.2023)
ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მიმდინარე პროექტებისა და დასავლელ პარტნიორებთან კომუნიკაციის შესახებ.	პარლამენტის წევრთა შვიდკაციანი ჯგუფის (თეონა აქუბარდია, ტარიელ ნაკაიძე, ანა ნაცვლიშვილი, გიორგი ვაშაძე, პაატა მანჯგალაძე, ხათუნა სამნიძე, დავით ბაქრაძე) მოთხოვნით.	საგარეო საქმეთა მინისტრი ილია დარჩიაშვილი (07.09.2022)
სკოლებში ბავშვთა უფასო კვების შესახებ.	ფრაქციის „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ – გაერთიანებული ოპოზიცია „ძალა ერთობაშია“ მოთხოვნით.	განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი გიორგი ამილახვარი (24.04.2023)
7-8 მარტის დემონსტრაციებზე ძალის გამოყენების კანონთან პროპორციულობის შესახებ.	პარლამენტის წევრების: ხატია დეკანოიძის, რომან გოცირიძის, თეონა აქუბარდიას, ანა ნაცვლიშვილის, როსტომ ჩხეიძის, ნატო ჩხეიძის, ხათუნა სამნიძისა და თამარ კორძაიას მოთხოვნით.	შინაგან საქმეთა მინისტრი ვახტანგ გომელაური (10.04.2023)
ანაკლიის ღრმანწყლოვანი პორტის ინვესტიციების, ფინანსების, ვადებისა და დავების შესახებ.	პარლამენტის წევრების: რომან გოცირიძის, ნატო ჩხეიძის, როსტომ ჩხეიძის, ხათუნა სამნიძის, თამარ კორძაიას, თეონა აქუბარდიას, ხატია დეკანოიძის, დავით უსუფაშვილის, არმან ახვლედიანის, ბექა ლილუაშვილის, მიხეილ დაუშვილის, სალომე სამადაშვილისა და ანა ნაცვლიშვილის მოთხოვნით.	ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი ლევან დავითაშვილი (10.04.2023)
ბუნებრივი სტიქიების შემატყობინებელი მესიჯების დაპირების, შოვის სამძებრო-სამაშველო სამუშაოებისა და აღჭურვილობის შესახებ.	ფრაქციის „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ – გაერთიანებული ოპოზიცია „ძალა ერთობაშია“ მოთხოვნით.	შინაგან საქმეთა მინისტრი ვახტანგ გომელაური (14.08.2023);
ჩინეთთან სტრატეგიული პარტნიორობის გადანაცვების, ჩინეთის მიერ საქართველოს სუვერენიტეტის აღიარების, რუსეთთან უერთიერობისა და მულტილათერალობის შესახებ.	პარლამენტის წევრების: თეონა აქუბარდიას, ხათუნა სამნიძის, ტარიელ ნაკაიძის, თამარ კორძაიას, ანა ბუჩუკურის, ალექსანდრე მონწერელიას, ბექა ლილუაშვილის, მიხეილ დაუშვილისა და შალვა კერესელიძის მოთხოვნით.	საგარეო საქმეთა მინისტრი ილია დარჩიაშვილი (12.09.2023)

წინა წლისგან განსხვავებით, საანგარიშო პერიოდში კომიტეტზე ანგარიშვალდებული პირების მიწვევის ეს მექანიზმი საპარლამენტო სუბიექტებმა 6-ჯერ გამოიყენეს. 5 შემთხვევაში ინიციატორი ოპოზიცია იყო, ხოლო ერთ შემთხვევაში კომიტეტი. ანგარიშვალდებული პირები 5-ჯერ დაესწრნენ კომიტეტის სხდომას, ხოლო ერთ შემთხვევაში შინაგან საქმეთა მინისტრი არ მისულა კომიტეტის სხდომაზე ვინაიდან მივლინებაში იმყოფებოდა. დაბარების ინიციატორთან შეთანხმებით, განსახილველ საკითხზე კომიტეტის სხდომაზე ინფორმაცია წარმოადგინეს მინისტრის მოადგილემ და უწყების ხელმძღვანელმა.

¹⁰ წყარო: საქართველოს პარლამენტის ყოველწლიური ანგარიში, ვებ გვერდი <https://info.parliament.ge/file/1/OpenFile/7167>

კომიტეტის სხდომაზე ანაგრიშვალდებული პირების მიწვევა

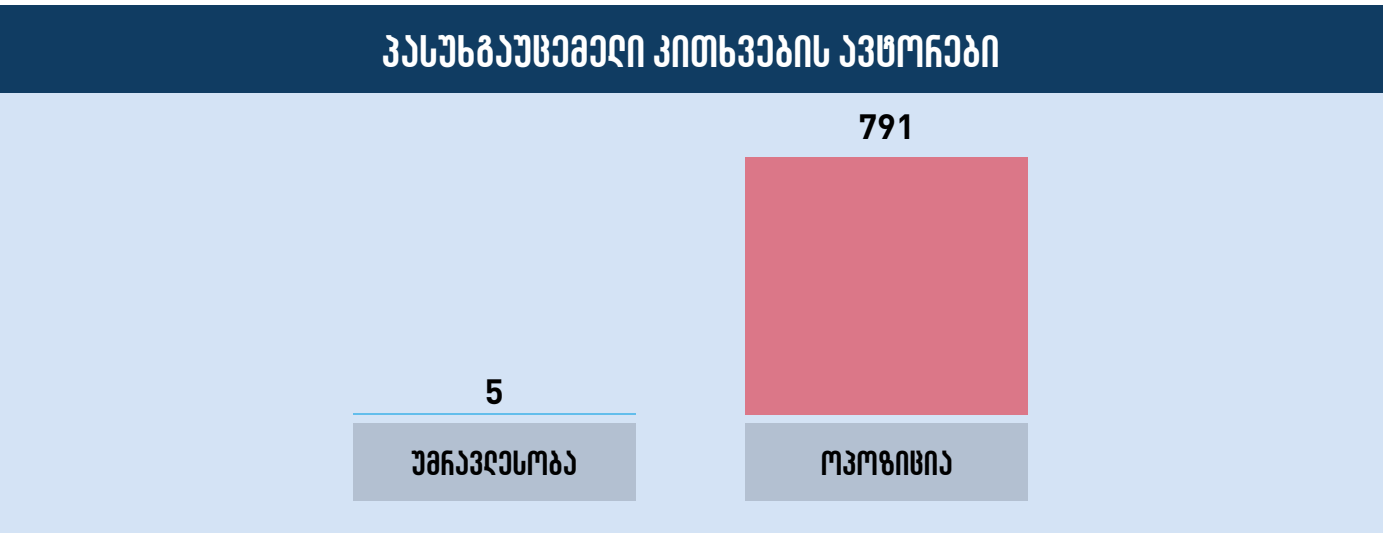
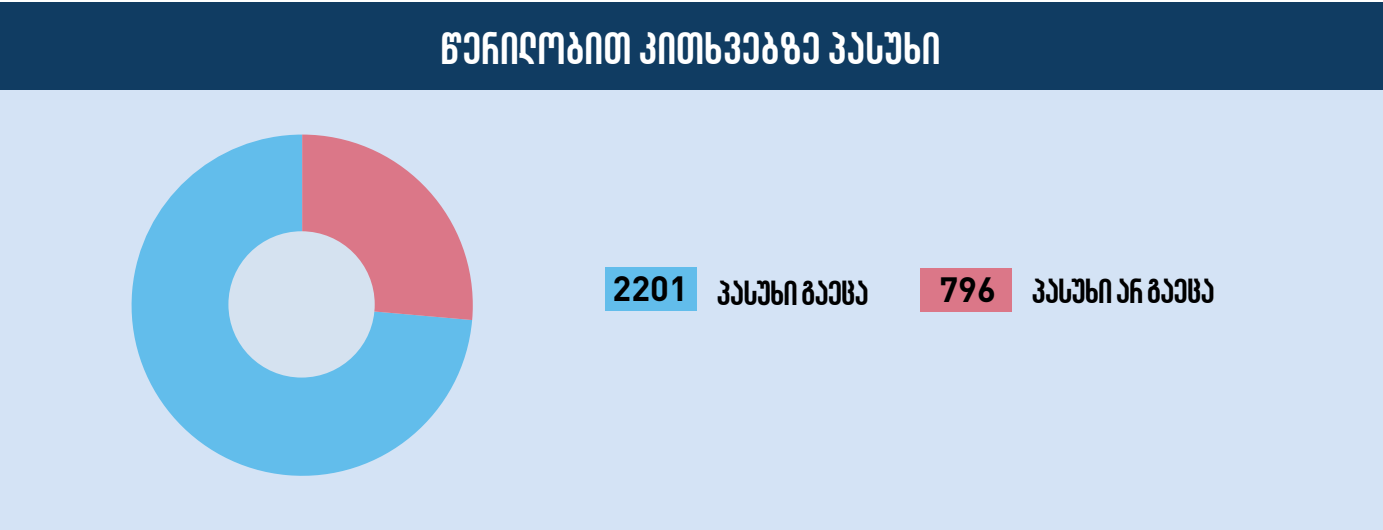
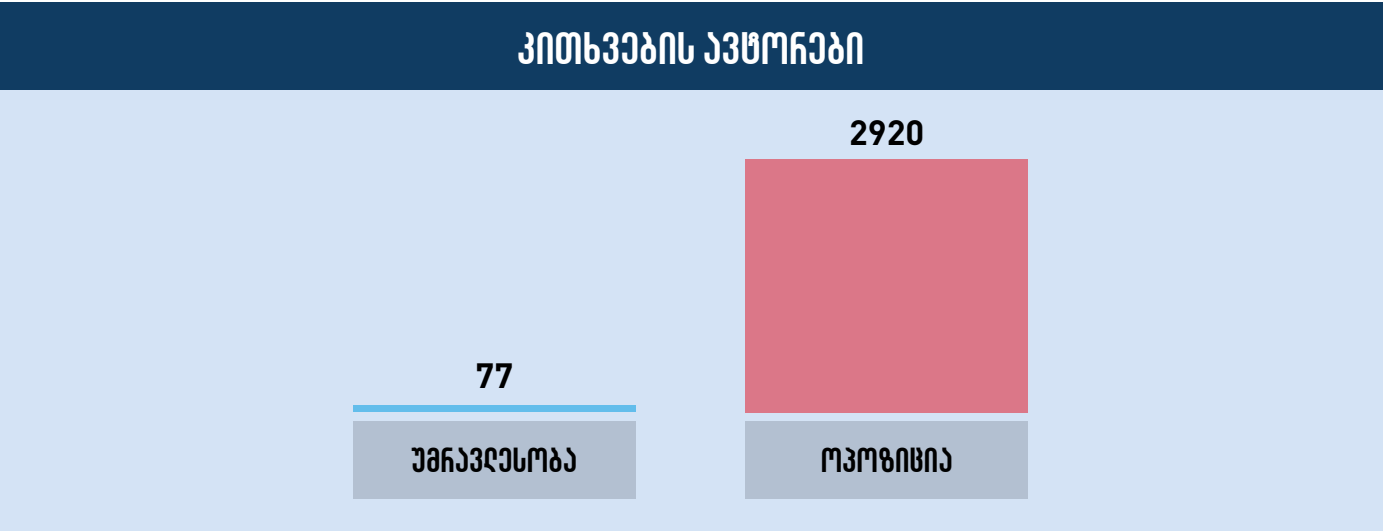
დაბარების ინიციატორი	ადრესატი	საკითხი	კომიტეტი	შედეგი
საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტი	ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის მოადგილე გენადი არველაძე	„საქართველოს ეკონომიკური დიპლომატია“	საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტი	დაესწრო
პოლიტიკური ჯგუფი „ლელო - პარტნიორობა საქართველოსთვის“	ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი (ყოფილი) ზურაბ აბარაშვილი	აქონდროპლაზიასთან დაკავშირებული საკითხები	ადამიანის უფლებათა დაცვისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის კომიტეტი	დაესწრო 2023 წლის 19 აპრილის სხდომას
პოლიტიკური ჯგუფი - „ევროპტიმისტები“	რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრი ირაკლი ქარსელაძე	რიკოთის მაგისტრალთან დაკავშირებით	დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტი	მინისტრი კომიტეტის დაესწრო 2023 წლის 30 ოქტომბრის სხდომას.
პოლიტიკური ჯგუფი - „ევროპტიმისტები“	ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი ლევან დავითაშვილი	ჩინეთში „Belt and Road initiative“- ის ფორუმში მონაწილეობასთან დაკავშირებით, რომელსაც რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტი ესწრებოდა.	დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტი	დაესწრო კომიტეტის 2023 წლის 18 დეკემბრის სხდომას.
პოლიტიკური ჯგუფის „რეფორმების ჯგუფი“	შინაგან საქმეთა მინისტრი ვახტანგ გომელაური	„შსს-ს სასაზღვრო პოლიციის აქტივების მართვისა და სახელმწიფო შესყიდვების აუდიტის 2019-2020 წლების პერიოდის ანგარიშში“ ასახული ცალკეული საკითხები	თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტი	მინისტრი არ დაესწრო. ¹¹
პოლიტიკური ჯგუფების - „რეფორმების ჯგუფის“ და „საქართველოსთვის“	თავდაცვის მინისტრი ჯუანშერ ბურჭულაძე (ყოფილი)	ვაზიანის ტერიტორიაზე ახალი სამოქალაქო აეროპორტის შენიშვნის შესახებ დაანონსებული გადანწყვტილება	თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტი	კომიტეტის სხდომას დაესწრო 2023 წლის 4 ოქტომბერს.

11 კომიტეტის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის შესაბამისად, ინიციატორთან შეთანხმებით, ვინაიდან მინისტრი მივლინებაში იმყოფებოდა, აღნიშნულ საკითხზე 2023 წლის 28 აპრილს, გაიმართა თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის სხდომა, სადაც საკითხი წარმოადგინეს საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე გიორგი ბუთხუშმა და საქართველოს სასაზღვრო პოლიციის უფროსმა ნიკოლოზ შარაძემ.

6.2 პარლამენტის წევრის კითხვა

2023 წელს პარლამენტის 47 წევრმა სულ 2997 წერილობითი კითხვა¹² გაუგზავნა მინისტრებსა და ანგარიშვალდებულ უწყებებს, აქედან 77 - უმრავლესობის დეპუტატების, ხოლო ოპოზიციის 2920 კითხვა იყო.

796 კითხვა უპასუხოდ დარჩა, რომლიდანაც 791 ოპოზიციის მიერ იყო დასმული.

12 მონაცემები ეფუძნება საქართველოს პარლამენტის ვებ გვერდზე განთავსებულ ინფორმაციას.

სადეპუტატო კითხვების ავტორები (პირველი ათეული)

	გიორგი კიკნაძე ოპოზიცია	582		სამიქა სათუნა ოპოზიცია	153
	თარაშვილი თამარა ოპოზიცია	541		დავანლოია ნატია ოპოზიცია	134
	მამუშაძე ნიკა ოპოზიცია	374		ნაცვლიშვილი ანა ოპოზიცია	131
	ჯილასშვილი ალექსანდრე ოპოზიცია	253		ნაცვლიშვილი დავით ოპოზიცია	95
	ბეჟაშვილი ლევან ოპოზიცია	199		აქუბარია თეონა ოპოზიცია	85

ადრესატები (პირველი ათეული)

ადრესატი	კითხვების რაოდენობა
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	86
საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	54
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	48
საქართველოს პრემიერ-მინისტრი	47
საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	45
საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	38
ონის მუნიციპალიტეტის მერს/მერია	37
გორის მუნიციპალიტეტის მერიას/მერი	35
შუახევის მუნიციპალიტეტის მერს/მერია	35
ხულოს მუნიციპალიტეტის მერს/მერია	35

მიუხედავად იმისა, რომ სადეპუტატო კითხვები პარლამენტის წევრების მიერ ხშირად გამოიყენება, საპარლამენტო კონტროლის ამ მექანიზმს ეფექტურს ვერ ვუწოდებთ, რაც განპირობებულია, როგორც კითხვების შინაარსით, ასევე მთავრობს წევრთა მიერ კითხვებზე რეაგირებითა, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში თუ კითხვის ავტორი ოპოზიციონერი დეპუტატია.

მთავრობის წევრთა მიერ ასეულობით შემთხვევაში ჰქონდა ადგილი სადეპუტატო კითხვების იგნორირებას, განსაკუთრებით თუ კითხვა ოპოზიციონერი დეპუტატის მიერ იყო დასმული. 2023 წელს ოპოზიციონერი დეპუტატის მიერ დასმულ 791 კითხვას (27%-ს) არ გაეცა პასუხი. პასუხგაუცემელი კითხვების და ასევე დაგვიანებული პასუხების პრობლემაზე ყურადღებაა გამახვილებული საპროცედურო საკითხთა და წესების კომიტეტის [პერიოდული ანგარიშებშიც](#).

2023 წელს სადეპუტატო კითხვების თემატიკა ძირითადად სხვადასხვა საკითხებზე სტატისტიკური ინფორმაციის გამოთხოვას ეხებოდა. ერთი და იგივე შინაარსის კითხვა სხვადასხვა სტრუქტურაში იყო გაგზავნილი, რამაც კითხვების სიმრავლე განაპირობა.

მნიშვნელოვანია, რომ დეპუტატები და მთავრობის წევრები მეტი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდნენ საპარლამენტო კონტროლის საკონსტიტუციო მექანიზმს. პარლამენტის წევრების მიერ სადეპუტატო კითხვები რეალური ზედამხედველობის განსახორციელებლად უნდა გამოიყენებოდეს. ასევე, მინისტრები პასუხობდნენ დასმულ კითხვებს, მიუხედავად იმისა თუ რომელ პოლიტიკურ ძალას წარმოადგენს კითხვის ავტორი. მიზანშეწონილია, რომ პასუხგაუცემელი კითხვები პარლამენტის პლენარულ სხდომაზე მსჯელობის საგანი ხდებოდეს.

6.3 დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნა

დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნა საპარლამენტო კონტროლის მნიშვნელოვანი მექანიზმია. კონსტიტუციითაა გარანტირებული, რომ დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნა 50 დეპუტატს შეუძლია, რაც აძლევს ოპოზიციას საშუალებას, რომ გამოიყენოს აღნიშნული მექანიზმი. 2023 წელს საპარლამენტო უმრავლესობამ ხელოვნურად შეუშალა ხელი ოპოზიციის მიერ ინიცირებული საგამოძიებო კომისიის შექმნაზე კენჭისყრას. საგამოძიებო კომისიას უნდა შეესწავლა სასამართლო სისტემაში კორუფციული და სხვა კანონსაწინააღმდეგო ქმედებები. დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნის შესახებ დადგენილების პროექტის კენჭისყრა არ შედგა, რადგან უმრავლესობის დეპუტატებმა რეგისტრაცია არ გაიარეს სხდომის წინ. როგორც [განაცხადეს](#), ეს იყო სანქცირებული მოსამართლეების „სოლიდარობის აქტი“.

დასახელება	ინიციატორი	შედეგი
შოვში მომხდარი სტიქიური მოვლენების გამომწვევი მიზეზების, მასზე რეაგირებისა და ცალკეული სახელმწიფო ორგანოების და თანამდებობის პირთა ქმედებების კანონიერების შემსწავლელი დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნის თაობაზე	ფრაქცია „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ - გაერთიანებული ოპოზიცია „ძალა ერთობაშია“	ინიციატორმა უკან გაითხოვა
2020 წელს, საქართველოს პარლამენტის არჩევნების წინ, საჯარო რეესტრის მიერ რეგისტრირებული მიწის ნაკვეთების ფიზიკურ პირებზე საკუთრებაში გადაცემის და შემდგომ ამ რეგისტრაციის გამო დაწყებული გამოძიების შედეგების შემსწავლელი საქართველოს პარლამენტის დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნის შესახებ	საპარლამენტო პოლიტიკური ჯგუფი „გირჩი“	არ შეიქმნა
„ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფების მიერ თაღლითური „ქოლცენტრების“ მეშვეობით ჩადენილი ტრანსნაციონალური დანაშაულებისა და მათზე შესაძლო არასათანადო რეაგირების შემსწავლელი საქართველოს პარლამენტის დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნის შესახებ“	ოპოზიციის 34 წევრი	არ შეიქმნა

6.4 ნდობის ჯგუფი

საპარლამენტო ზედამხედველობის გაძლიერება, განსაკუთრებით უსაფრთხოების სამსახურებზე იმ 9 პირობიდან ერთ-ერთია, რომლის შესრულებაც ევროკომისიამ საქართველოს კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭების სანაცვლოდ განუსაზღვრა. ამ რეკომენდაციების [სრულფასოვნად შესრულება](#) უმნიშვნელოვანესია ჩვენი ქვეყნისათვის, ერთი მხრივ, რათა არ დაბრკოლდეს ევროინტეგრაციის პროცესი და საქართველო ევროკავშირში გაწევრიანებაზე მოლაპარაკებების გახსნის ეტაპზე გადავიდეს და მეორე მხრივ, საპარლამენტო რესპუბლიკაში ზედამხედველობას სათანადოდ ახორციელებდეს საკანონმდებლო ორგანო.

2023 წელს ნდობის ჯგუფი არასრული შემადგენლობით ფუნქციონირებდა.

ნდობის ჯგუფის საქმიანობა

პარლამენტის ნდობის ჯგუფი დაკომპლექტებულია 4 წევრის შემადგენლობით, მათ შორის, საპარლამენტო უმრავლესობაში შემავალი ფრაქციის კვოტით – 3, ხოლო საპარლამენტო ოპოზიციაში შემავალი ფრაქციის კვოტით – 1.

საქართველოს პარლამენტის ნდობის ჯგუფმა გამართა 14 სხდომა.

პარლამენტის ნდობის ჯგუფს წარმოუდგინა ინფორმაცია თავდაცვისა და უსაფრთხოების სექტორში შემავალმა შემდეგმა უწყებებმა:

- დაზვერვის სამსახური (2023 წლის 9 თებერვალი),
- სახელმწიფო დაცვის სპეციალურმა სამსახურმა (2023 წლის 14 თებერვალი),
- თავდაცვის სამინისტრო (2023 წლის 27 მარტი),
- სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური (2023 წლის 6 აპრილი),
- შინაგან საქმეთა სამინისტრო (2023 წლის 12 აპრილი)
- სპეციალური პენიტენციური სამსახური (2023 წლის 12 აპრილი);

2023 წლის 11 აპრილს ნდობის ჯგუფს სსიპ – ოპერატიულ-ტექნიკურმა სააგენტომ წარუდგინა ინფორმაცია მის მიერ გაწეული საქმიანობის სტატისტიკური და განზოგადებული ანგარიში.

ნდობის ჯგუფის თავმჯდომარემ ირაკლი ბერაიამ და წევრმა ალექსანდრე ტაბატაძემ 10 საზედამხედველო ვიზიტი განახორციელეს.

ნდობის ჯგუფის წევრებმა ერთხელ განახორციელეს სსიპ – ოპერატიულ-ტექნიკური სააგენტოს შემოწმება.

6.5 თემატური მოკვლევა

თემატური მოკვლევის ჯგუფი, როგორც ერთ-ერთი მექანიზმი საპარლამენტო ზედამხედველობის, აქტიურად გამოიყენება კომიტეტების მხრიდან. თუმცა გამოწვევას წარმოადგენს ჯგუფის მიერ შემუშავებული რეკომენდაციების შესრულების ზედამხედველობა. ეს ინფორმაცია სისტემატიზირებული სახით პარლამენტის ვებ გვერდზეც უნდა ქვეყნდებოდეს.

კომიტეტი	თემატური მოკვლევა
აგრარულ საკითხთა კომიტეტი	„ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა აგრარულ დარგში (კერძო ფინანსური ინსტიტუტების ჩრილში)“
განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდულ საქმეთა კომიტეტი	1. საქართველოს რეგიონებში მდებარე საჯარო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების წინაშე არსებული გამოწვევების განსაზღვრა და მხარდაჭერი მექანიზმების შემუშავება. 2. ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის მდგომარეობისა და ადამიანური რესურსების გავლენა ხარისხიანი განათლების მიწოდებაზე. 3. მოსწავლეთა აკადემიურ მიღწევებზე მათი სოციალური და ემოციური მდგომარეობის გავლენის შეფასება და არსებული მხარდაჭერი მექანიზმების ეფექტიანობა. 4. საგანმანათლებლო დაწესებულებებში სანიტარიულ-ჰიგიენური და სკოლის ექიმების ნორმების დაცვის პრაქტიკა და არსებული გამოწვევები. 5. პროფესიულ განათლებაში შრომის ბაზართან თავსებადი პრიორიტეტების იდენტიფიცირება და დაფინანსების მოდელის ანალიზი. 6. სასკოლო საზოგადოების ჩართულობა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების მართვის პროცესში.

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტი	„ბაზრის მოთხოვნაზე მორგებული განათლების ხელმისაწვდომობა თანამედროვე აგრარული და გარემოსდაცვითი მიმართულებებით“
დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტი	ინოვაციების ხელშეწყობი ინსტრუმენტების განვითარების საკანონმდებლო ჩარჩოსთან დაკავშირებით.
დიასპორისა და კავკასიის საკითხთა კომიტეტი	„დიასპორის ჩართულობა საქართველოს განვითარებისთვის: დიასპორის მდგრადი კაპიტალის მოზიდვა“
კულტურის კომიტეტი	შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე მოსწავლეების ინკლუზია სახელოვნებო განათლების სახელმწიფო და კერძო დაწესებულებებში.
სპორტის კომიტეტი	„ლატარიების, აზარტულ და მომგებიან თამაშობებზე მოზარდებისა და ახალგაზრდების დამოკიდებულების პრევენციის და გამოჯანმრთელების პოლიტიკა: გამოწვევები და მოგვარების პერსპექტივები“.
ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა კომიტეტი	ფსიქიკური ჯანმრთელობის სერვისებზე ხელმისაწვდომობა დაარსებული გამოწვევები.

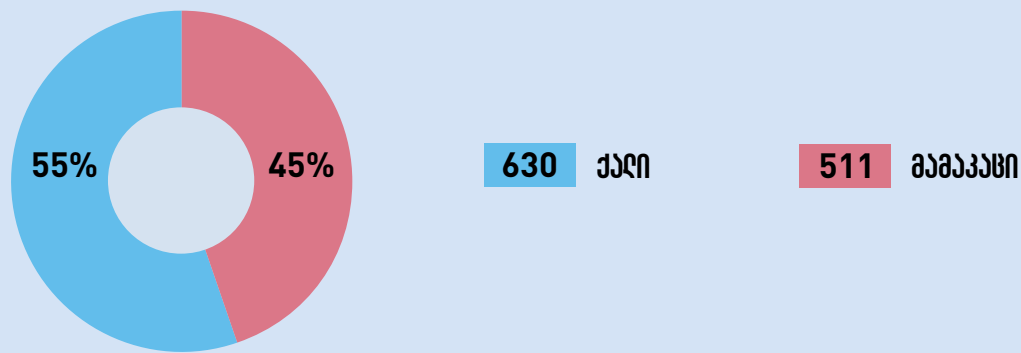
თავი 7. ქალების მონაწილეობა პარლამენტის საქმიანობაში

საანგარიშო პერიოდში პარლამენტში 27 ქალი დეპუტატი იყო. საანგარიშო პერიოდში უფლებამოსილება შეუწყდათ ნინო იობაშვილს, მაია მენაღარიშვილს, ქეთევან დუმბაძეს. ლევან იოსელიანის ადგილმონაცვლე გახდა ქეთევან თურაბაშვილი, ნინო იობაშვილის ადგილმონაცვლეა სალომე ქურასბედიანი, მაია მენაღარიშვილის სალომე ჭინჯოლავა და ქეთევან დუმბაძის ქეთევან ჩარკვიანი.

ქალი დეპუტატებიდან:

- ნინო წილოსანი არის პარლამენტის თავმჯდომარის მოადგილე და ამავდროულად გენდერული თანასწორობის საბჭოს თავმჯდომარე
- მაია ბითაძე არის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარე
- თინა ბოკუჩავა არის ფრაქციის თავმჯდომარე „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ - გაერთიანებული ოპოზიცია „ძალა ერთობაშია“
- ელისო ბოლქვაძე კულტურის კომიტეტის თავმჯდომარე
- მაკა ბოჭორიშვილი ევროპასთან ინტეგრაციის კომიტეტის თავმჯდომარე
- ხათუნა სამნიძე - საპარლამენტო პოლიტიკური ჯგუფი „რეფორმების ჯგუფი“ - პოლიტიკური ჯგუფის თავმჯდომარე
- ნატო ჩხეიძე - საპარლამენტო პოლიტიკური ჯგუფი „თავისუფლება“ - პოლიტიკური ჯგუფის თავმჯდომარე.

პარლამენტის აპარატის თანამდებობების განაწილება სქესის მიხედვით

თავი 8. პარლამენტის წევრთა აქტიურობა

8.1. ინიციატივები კანონპროექტების რაოდენობა და ინიციატორები

ინიციატივები კანონპროექტების რაოდენობა და ავტორები (ათეუდი)

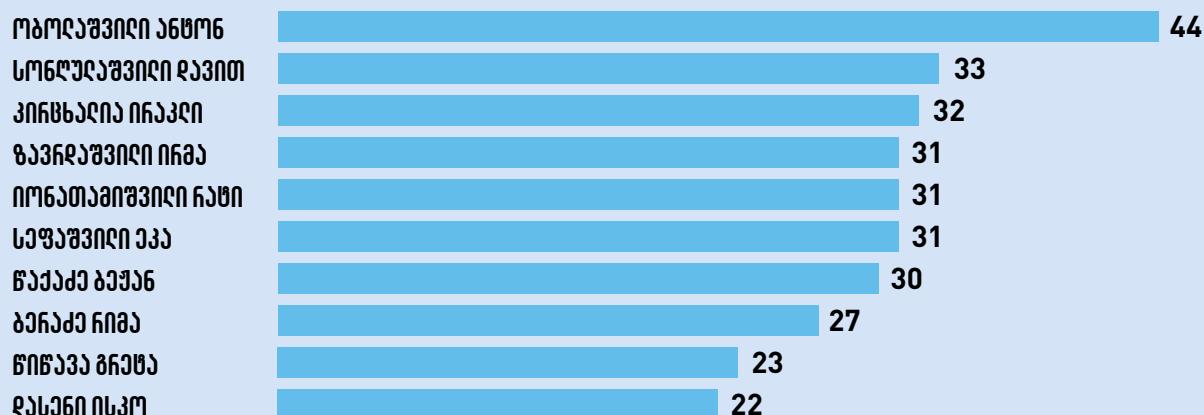

ვრცლად ინიციატივებზე იხ. [ცხრილი](#).¹³

13 დათვლილია პარლამენტის ცალკეული წევრის მიერ თითოეულ კანონპროექტზე განხორციელებული ინიცირება და სხვა ინიციატორებთან ერთად დარეგისტრირებული საკანონმდებლო ინიციატივა

8.2 მიწაზელი კანონების რეგულირება

მიწაზელი კანონების რეგულირება და ინოვაციური (პირველი ათეული)

ვრცლად ინფორმაცია იხ. [ცხრილში](#).

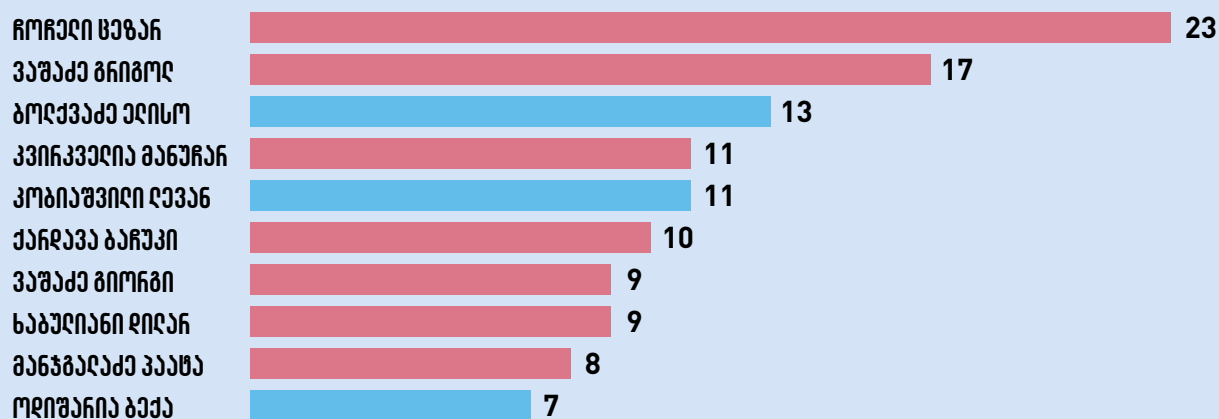
8.4 პარლამენტის წევრთა მივლინებები¹⁴

მივლინებაში იმყოფებოდა პარლამენტის **98** წევრი. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან განეულმა ხარჯმა შეადგინა **1,836,033.17** ლარი. ვრცლად, დეპუტატების მივლინებებთან დაკავშირებით ინფორმაცია იხ. [ცხრილში](#).

თავი 9. პარლამენტის წევრების მონაწილეობა პენალური სფეროებისა და კომუნიკაციის სფეროების მუშაობაში, მათი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი

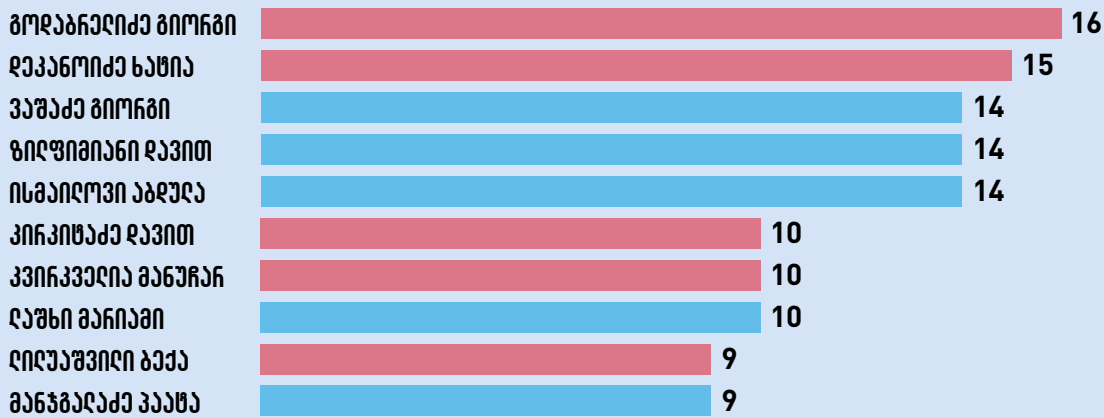
9.1 პენალური და კომუნიკაციის სფეროების არასაკმარისი მიზანით გახდენა

პენალური სფეროების არასაკმარისი მიზანით გახდენა (ათეული)

14 წყარო: <https://info.parliament.ge/file/1/OpenFile/7038>

კომიტეტის სხდომების ანასაპატიო მიზეზით გახდენა (ათეული)

დამატებითი ინფორმაცია იხ. [ცხრილში](#).

9.2 დისციპლინური პასუხისმგებლობა

საანგარიშო პერიოდში საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტის დარღვევისთვის

დეპუტატებზე დადგა შესაბამისი პასუხისმგებლობა შემდეგ შემთხვევებში:

- პარლამენტის 5 წევრს სხდომის დარბაზის დატოვებასთან ერთად ხელფასის 5 % დაუკავდა
- კომიტეტის სხდომების არასაპატიო მიზეზით გაცდენის გამო დაუკავდება ხელფასის 10% დაუკავდა პარლამენტის 28 წევრს
- პლენარული სხდომების არასაპატიო მიზეზით გაცდენის გამო ხელფასის 10% დაუკავდა პარლამენტის 39 წევრის მიმართ;
- პლენარულ სხდომაზე რეგისტრაციის გაუვლელობის გამო ხელფასის 5 % დაუკავდა პარლამენტის 20 წევრს.

პარლამენტმა არ მოგვანოდა ინფორმაცია, რომელი დეპუტატების მიმართ იყო აღნიშნული სანქციები გამოყენებული. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ინფორმაციას წინა წლებში ყოველთვის გვანვდიდა პარლამენტი.

თავი 10. პარლამენტის კომიტეტების საქმიანობა

კომიტეტის დასახელება	სხდომების რაოდენობა	განხილული კანონპროექტები	კანონპროექტის ინიცირება	მოქალაქეთა განცხადებები
აგრარულ საკითხთა კომიტეტი	22	19	0	65
ადამიანის უფლებათა დაცვისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის კომიტეტი	29	291	3	2198
განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდულ საქმეთა კომიტეტი	35	177	0	407
გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტი	28	85	0	73
დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტი	46	308	0	366
დიასპორისა და კავკასიის საკითხთა კომიტეტი	18	18	0	171
ევროპასთან ინტეგრაციის კომიტეტი	23	83	1	50
თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტი	24	136	0	64
იურიდიულ საკითხთა კომიტეტი	38	361	0	1487
კულტურის კომიტეტი	22	34	0	130
რეგიონული პოლიტიკისა და თვითმმართველობის კომიტეტი	19	150	0	164
საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტი	18	14	0	50
საპროცედურო საკითხთა და წესების კომიტეტი	38	70	0	118
საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტი	32	312	0	62
საქართველოს პარლამენტის სპორტის კომიტეტი	24	69	1	105
ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა კომიტეტი	25	228	1	864

თავი 11. საკანონმდებლო წინადადება

2023 წელს საქართველოს პარლამენტში წარმოდგენილია და პარლამენტის ბიუროს გადაწყვეტილებით კომიტეტებში განსახილველად გაგზავნილია **142** საკანონმდებლო წინადადება. მხოლოდ ერთ შემთხვევაში, ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა კომიტეტმა შექმნა სამუშაო ჯგუფი. ბიუროს წარუდგინეს **49** უარყოფითი დასკვნა. კომიტეტების მხრიდან საკანონმდებლო წინადადების ინიცირება არ განხორციელებულა. სხვა ინფორმაცია პარლამენტს არ მოუწოდებია.

საკანონმდებლო წინადადებებთან დაკავშირებით პარლამენტში დამკვიდრდა პრაქტიკა, რომ წინადადების ავტორებს არც კი ატყობინებენ წინადადების განხილვის შესახებ.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ პარლამენტს 3 საკანონმდებლო წინადადებები წარუდგინა. აქედან 2 განიხილეს და არ მოიწონეს, ხოლო 1 განუხილველია.

- საკანონმდებლო წინადადება [„უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო კონტროლის გაძლიერების შესახებ“ კომიტეტმა ისე განიხილა, რომ დღის წესრიგში საკითხი არ იყო შეტანილი](#). კომიტეტმა უარყო წარგდენილი წინადადება;
- საკანონმდებლო წინადადება [„კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე](#)“ ამ დრომდე განუხილველია;
- საკანონმდებლო წინადადება [„საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტში ცვლილების შეტანის შესახებ“](#) წინადადება კომიტეტმა არ მოიწონა.